

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 401/2022-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou Jóža a partneri, s. r. o., Sládkovičova 7, Nitra, IČO 53 815 963, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Ing. Dušan Józ, proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre č. k. 5 Co 15/2022-142 z 28. februára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 22. júla 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie, priznať mu finančné zadosťučinenie a trovy konania.
2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že 22. júna 2021 bola sťažovateľovi ako žalovanému doručená písomná výzva na splnenie povinnosti, ktorou ho právny zástupca protistrany žiadal o splnenie povinnosti uloženej mu rozsudkom Okresného súdu Levice (ďalej len „okresný súd“) č. k. 11 C 36/2020-50 z 9. apríla 2021 (ďalej len „rozsudok pre zmeškanie“), ktorá spočívala v povinnosti urobiť verejné ospravedlnenie rovnakým spôsobom, t. j. prostredníctvom sociálnych sietí Facebook a Youtube, ako zverejnil zvukový záznam týkajúci sa žalobkyne, ako aj jej prejavov osobnej povahy, a v zaplatení sumy 10 000 eur žalobkyňi.
3. Sťažovateľ uviedol, že až doručením danej výzvy na plnenie sa dozvedel, že na okresnom súde prebehlo proti nemu súdne konanie a bol vydaný v jeho neprospech rozsudok pre zmeškanie podľa § 273 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), ktorý mu ukladá povinnosti.

4. Sťažovateľ vzhľadom na stav materiálnej núdze požiadal Centrum právnej pomoci – kanceláriu Nitra o priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci, kde mu bol určený advokát, prostredníctvom ktorého podal proti predmetnému rozhodnutiu podľa § 277 CSP návrh na jeho zrušenie.

5. Okresný súd uznesením č. k. 11 C 36/2020-90 z 28. októbra 2021 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) zamietol návrh sťažovateľa, proti čomu sťažovateľ podal odvolanie, v ktorom namietal nesprávny postup okresného súdu.

6. Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 5 Co 15/2022-142 z 28. februára 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“) vo výroku II rozhodol tak, že uznesenie okresného súdu, ktorým zamietol návrh sťažovateľa na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, potvrdil. Výrokom I krajský súd odvolanie sťažovateľa proti rozsudku pre zmeškanie odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ argumentoval, že krajský súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia len formálne popísal priebeh konania a uviedol, že sa stotožňuje so závermi súdu prvej inštancie, odvolávajúc sa na zákon č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov.

8. Zo strany oboch všeobecných súdov ide podľa názoru sťažovateľa o prísne formalistický výklad Civilného sporového poriadku bez rešpektovania konštantnej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (napr. vo veciach C-292/10 Cornelius de Visser alebo C- 394/07 Gambazzi), z ktorej jednoznačne vyplýva, že zakotvenie prísneho režimu doručovania v Civilnom sporovom poriadku (§ 106 CSP, § 111 ods. 3 CSP, § 112 CSP) má priestor len v prípade, ak má žalovaný o spore vedomosť. K rovnakým záverom dospela aj Generálna prokuratúra Slovenskej republiky v pripomienkovom konaní k Civilnému sporovému poriadku.

9. To, aby bola aspoň žaloba (resp. prvé podanie proti žalovanému) riadne doručená, a teda žalovaný mal vedomosť o prebiehajúcom spore, vyplýva podľa sťažovateľa aj z § 273 CSP, na ktorý sa súd odvoláva, ako aj zo spôsobu obrany žalovaného, ktorý mu umožňuje § 277 CSP. V prvom z uvedených ustanovení zákonodarca hovorí o doručovaní uznesenia, ktorým sa ukladá povinnosť vyjadriť sa k žalobe v určitej lehote, a v druhom o dôvodoch zmeškania uvedenej lehoty na vyjadrenie, teda predpokladá pasivitu žalovaného napriek jeho vedomosti o prebiehajúcom konaní. Je v rozpore so spravodlivým súdnym konaním, ako aj so štandardnou judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie, aby súd ukladal povinnosti a z ich nesplnenia vyvodzoval sankcie, ak žalovaný ani nevie, že nejaké konanie prebieha.

10. Už okresný súd uviedol, že Civilný sporový poriadok sprísnil režim doručovania tak, aby obštrukcia pri preberaní zásielok nemohla byť prekážkou na plynulé prejednanie a rozhodnutie veci a otázkou sprísňovania zodpovednosti strany za výsledok, pričom doručovanie do elektronickej schránky je až druhotný (následný) spôsob doručovania písomností súdu stranám, a to za predpokladu, že je elektronická schránka aktivovaná.

11. Domáhať sa súdnej ochrany možno postupom stanoveným v procesných predpisoch a v prípade splnenia požiadaviek stanovených týmito predpismi má každý právo na to, aby bolo o jeho veci aj

meritórne rozhodnuté. V prípade sťažovateľa k uvedenému nedošlo, pretože bolo rozhodnuté rozsudkom pre jej zmeškanie, a to na základe splnenia čisto formálnych podmienok, teda toho, že sa napriek poučeniu bez ospravedlnenia nevyjadril k žalobe, o ktorej však nemal vôbec vedomosť.

12. Z konštrukcie rozsudku pre zmeškanie podľa sťažovateľa vyplýva, že súd má len možnosť (nie povinnosť) rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie. Postup súdu, ktorý vydá kontumačný rozsudok v konaniach o ochrane osobnosti, ktoré sú svojím charakterom mimoriadne náročné najmä po stránke hmotnoprávnej, nie je namieste a celé konanie neprípustne zľahčuje a zjednodušuje. Zo zákonnej dikcie totiž vyplýva, že v prípade, ak sa žalovaný v lehote nevyjadrí k žalobe, súd rozhodne len na základe tvrdení žalobcu uvedených v žalobe, teda v jeho prospech. Z takéhoto postupu súdu je potom zrejmá podriadenosť len jedinému cieľu – rýchlosti konania, čo je v rozpore s ostatnými princípmi právneho štátu.

13. V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na komentár v Civilnom sporovom poriadku, rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky (napr. nález č. k. I. ÚS 2656/12 zo 7. mája 2012), ako aj judikatúru ústavného súdu (napríklad na nález č. k. III. ÚS 121/2021-35 z 22. júla 2021), v ktorej ústavný súd zdôraznil nevyhnutnosť materiálneho vnímania a aplikovania procesných pravidiel o kontumačnom rozsudku.

14. V prípade sťažovateľa okresný súd len na základe splnenia prísne formálnych podmienok bez akejkoľvek vedomosti sťažovateľa o prebiehajúcom konaní využil jedinú fikciu doručenia na rozhodnutie sporu, ktorý by inak vyžadoval rozsiahle dokazovanie. To, že sťažovateľ nie je pasívny v konaniach, ktoré sú proti nemu vedené, súd pozná aj zo svojej činnosti, avšak v tých konaniach doručuje súd písomnosti sťažovateľovi poštou.

15. Sťažovateľ zdôraznil, že sa zdržiava na adrese trvalého pobytu, preberá riadne poštu a plní si svoje povinnosti, ktoré mu vyplývajú z činnosti štátnych orgánov, preto takto postavený prílišný formalizmus súdov a dokonca sústredený do jediného úkonu súdu je v rozpore so spravodlivým súdnym konaním, ktoré je garantované v demokratickej spoločnosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

16. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) uznesením krajského súdu (výrokom II), ktorým potvrdil uznesenie okresného súdu o zamietnutí návrhu sťažovateľa na zrušenie rozsudku pre zmeškanie v konaní o ochranu osobnosti a priznanie nemajetkovej ujmy, v ktorom sťažovateľ vystupuje v procesnom postavení žalovaného. Sťažovateľ založil svoju sťažnosť na tvrdení, že okresný súd, ako aj krajský súd svojvoľným, formalistickým výkladom ustanovení Civilného sporového poriadku nevyhoveli návrhu sťažovateľa na zrušenie rozsudku pre zmeškanie, čím porušili právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie a právo na súdnu ochranu.

17. Ústavný súd v súvislosti s námietkami sťažovateľa poukazuje na svoje rozhodnutia, podľa ktorých všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje, preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (porov. I. ÚS 9/00, II. ÚS 592/2013, III. ÚS 375/2010, IV. ÚS 26/04). Ak ústavný súd pri

predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (porov. I. ÚS 22/03, II. ÚS 349/08, II. ÚS 421/2013, III. ÚS 152/03, IV. ÚS 177/05). Za situácie, ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom.

18. Súčasťou ustálenej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu, a preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým, než podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

19. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

20. Z obsahu napadnutého uznesenia krajského súdu je zrejmé, že sťažovateľ sa ochrany svojich práv mohol domôcť prostredníctvom inštitútu dovolania. V danom prípade prichádzala do úvahy prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, keďže dovolanie podľa tohto ustanovenia je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí [napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 29. januára 2020 vo veci sp. zn. 5 Obdo 26/2019, implicitne aj uznesenie najvyššieho súdu z 26. septembra 2018 vo veci sp. zn. 5 Cdo 43/2018], ak je daný niektorý z dôvodov zmätočnosti definovaný v tomto ustanovení (v danom prípade tvrdenie sťažovateľa o prílišnom formalizme v prístupe krajského súdu pri posudzovaní splnenia podmienok na vydanie rozsudku pre zmeškanie, čím došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivé súdne konanie). Nemožno pochybovať o tom, že zamietnutie návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie (teda skončenie konania), pokiaľ k nemu nedošlo v súlade so zákonom, resp. na základe príliš formalistického prístupu pri posudzovaní splnenia podmienok na vydanie rozsudku pre zmeškanie, zodpovedá označenému dôvodu prípustnosti dovolania zameranému na znemožnenie strane výkonu jej procesných práv v kontumačne neskrátenom súdnom konaní. V ústavnej a medzinárodnoprávnej paralele znamená aj porušenie základného práva sťažovateľa ako žalovaného zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže sa mu tým odníma súdna ochrana v podobe garantujúcej všetky ústavne relevantné komponenty práva na spravodlivý proces (napr. právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia súdu), pričom všeobecný (tu najvyšší) súd je aj primárnym ochrancom ústavnosti.

21. Ústavný súd v súčinnosti s okresným súdom a právnym zástupcom sťažovateľa zistil, že sťažovateľ možnosť podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) využil len vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu (výroku I), ktorým bolo odvolanie sťažovateľa proti rozsudku pre zmeškanie odmietnuté ako podané oneskorene. Dovolanie proti napadnutému uzneseniu krajského súdu (výroku II) sťažovateľ nepodal. Nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie nemožno preto nahradzovať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže

založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv; a túto možnosť sťažovateľ v tomto prípade mal.

22. Pre úplnosť ústavný súd uvádza, že sťažovateľ podaním ústavnej sťažnosti smerujúcej proti rozhodnutiu krajského súdu o jeho návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie v podstate brojí proti totožnému rozhodnutiu ako v dovolaní smerujúcom proti samotnému rozsudku pre zmeškanie, ktorým mu boli uložené povinnosti. V oboch prípadoch sa sťažovateľ domáha rovnakého výsledku, ktorým je zrušenie rozsudku pre zmeškanie, teda meritórne prejednanie žaloby, a svojou procesnou aktivitou žiada najvyšší súd, ako aj ústavný súd, aby o jeho návrhoch súčasne konali, čo je, aplikujúc princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu, vylúčené.

23. Na základe uvedeného ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietol ústavnú sťažnosť ako neprípustnú, pričom sa argumentáciou sťažovateľa vo vzťahu k porušeniu ním označených základných práv bližšie nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. septembra 2022

Ladislav Dudíťš
predseda senátu